

Tanügyi Szemle.

A középiskolai új tanterv életbeléptetése. Ismeretes olvasóink előtt, hogy a jelen iskolai év elején az új tanterv a középiskolák első osztályaiban életbe lépett. Az új tanterv a régivel szemben nem jelent forradalmat, erőszakos szakítást. A tanítás terén különben lehetetlen is volna e féle. A régi tanterv három évtizeden át kiállotta a tűzpróbát s e három évtized tapasztalatai csak azt tették szükségessé, hogy az a tanterv, mely a mai közműveltség alapjait foglalja magában, az itt-ott érzett hiányok szempontjából újra megvizsgáltassék, revidéáltassék. A tanítás anyaga nagyjában és egészében tehát ugyanaz maradt. Csak itt-ott bővült vagy szűkült s bizonyos vezető gondolatok és inteniok jobban kidomborodtak. S bizonyára tájékozatlanságra és felületességre vall a napi sajtó egyrészénél az a kicsinylés, melylyel a revidéált tantervet fogadta. Tanügyi reform nem volt még oly széles körben s annyira az első sorban hivatottak részéről megvitatva s előkészítve, mint ez. S épen azért várjuk e reformtól a legüdvösebb eredményeket a nemzeti közműveltség terén, mert e reform keresztülvitelénél a régi tanterven felnőtt tanárvilág legjava tapasztalata legbecsesebb elemeit érvényesíthette. A szerves fejlődés fogalma és természete hozza magával, hogy e tanügyi reform nem tehetett bizonytalan ugrást a megfelelőnek bizonyult alapról a bizonytalan jövőbe. A gondolkodásnak, az eszmék áramlatának az a két ellentétes iránya, a mely az iskolaügy terén humanismus és realismus nevek alatt ismeretes, a középfokú tanításnak e tervében összetalálkozik. Utóbbi a százév közepe óta mind nagyobb tért hódít. E mellett kidomborodik a tantervnek erős nemzeti vonása a magyar nyelv, irodalom és történelem centralis helyében és jelentőségében, s itt is különösen a történelem új tervében, úgy hogy Alexander Bernát az egész revisio legfontosabb mozzanatának ezt tekinti.

S ha régi is az alap, életbeléptetése mégis sokféle nehézséggel jár. Kérdés lehet, hogy egyszerre több osztályban lépjen-e életbe, vagy csak osztályonként fokozatosan? A minister, a ki az életbeléptetés

előbbi módja mellett volna, tanférfiakból álló szakértekezletet hivatott össze e kérdés megbeszélésére. E konferentián szóba jött mindenféle szempont. Első ezek között a *tanulmányi* szempont, fontos a *tankönyvek* kérdése is, aztán a miniser célja, aztán az, hogy az új utasítások még nincsenek készen. Sőt — szinte hihetetlen! — még az is komoly gond és aggodalom tárgya volt, hogy a gyorsabb menetű életbeléptetéssel a régi tankönyvekkel bővelkedő könyvkiadók érzékeny károkat szenvednek, mert azok a könyvek most már raktáron maradnak. Ilyen szempontok a nemzeti közművelődést egyetemesen érdeklő kérdésnél — azt hisszük — egyáltalában nem jogosultak s mikor ilyenekről hallunk, mindig erősödünk abban a gyanuban, hogy — something is rotten, nem Dániában, hanem a tankönyv irás, engedélyezés és kiadás kérdései körül.

Egy iskolai év az életbeléptetés módozatainak megállapítására elég hosszú idő. A tankönyvirók bizonyára mohón esnek neki a jövedelmező feladatnak s reményünk lehet, hogy e miatt az életbeléptetés nem fog sokat szenvedni. Nyolcz év arra igen hosszú idő s példák állanak előttünk, hogy a gyorsabb életbeléptetéssel a tanulmányi siker nem forog kockán.

A tanárság anyagi helyzete. Sokszor megvádolták már a nyilvánosság terén hangadó körökben a tanárságot azzal, hogy mindegyre előhozakodik anyagi helyzetének felpanaszolásával, a javítás sürgetésével. Ezt a vádat nemcsak az állami tanári karra hallottuk, hanem felekezetiekre is. Hát ebből az látszik, hogy általános a baj. Sokkal unalmasabb és sokkal gyűlöletesebb ez a kérdés, semhogy kedvünk volna részletesen tárgyalni s jogosságát védelmezni. De hogy újra meg újra felhangzik a panasz, arról győz meg, hogy a tanárok szeretnének egyedül és kizárólag nemes hivatásuknak élni s az anyagi gondok miatt ezt nem tehetik. Ez nem phrasis, ez a tiszta való. Egy olyan állapot tehát, a melybe a tanárvilág véglegesen nem fog, mert nem tud belenyugodni. Évek óta tart már a küzdelem s nem tudják elfojtani sem azok, a kik ezeket az anyagiakra irányuló mozgalmakat a tanársághoz méltatlannak mondják, sem azok, a kik megvető kicsinyléssel elítélik, sem azok nem tudják elnémitani, a kik a mult idők tanárvilágának sokkal szerényebb fizetés mellett is önzetlen, nemes és ideális munkásságára hivatkoznak. Most legújában a költségvetés tárgyalásánál tör ki a forrongás. Hat évvel ezelőtt a nyilvánosság fóruma előtt ünnepélyesen tett ígéretre hivatkoznak a tanárok, a melynek beváltására azóta egy lépés sem történt. Ígéretekkel a magyar középiskolát, mert a tanárság sorsa a legszorosabb összeköttetésben van

az iskola sorsával — fenntartani nem lehet. Ez ígéret beváltását s a quinquennium 200 frtra való felemelését kéri most az állami tanárok.

Tanítók Háza. Magyarország tanítói 1878-ban megalapították az Eötvös-alapot. Egy frtos tagsági díjából azóta 200 ezer koronát meghaladó összeget gyűjtöttek s Budapesten megépítették a Tanítók Házát. Ezzel kapcsolatban megnyitották a Tanulók Otthonát is, melyben tanítóknak s általában tanférfiaknak szegény, de tehetséges és jó igyekezetű gyermekei, a kik valamely főiskolát látogatnak, ingyen vagy csekély díjért ellátást nyernek. A közoktatásügyi minister az 1900. évi állami költségvetésbe 200,000 koronát vett fel a Tanítók Háza segélyezésére s ezt a segélyt négy éven át minden évre megígérte, kilátásba helyezte. Ugyanilyen Tanítók Házát tervez a minister Kolozsvárra is. Természetes, hogy nemcsak elemi iskolai tanítók, hanem általában tanférfiak gyermekei tarthatnak igényt bizonyos részletjegyek kiváltása után az Eötvös-alap jótékony segélyezésére.

Az országos középiskolai tanáregyesület is létesített 1881-ben egy segélyző alapot, ennek a vagyona azonban a mai napig még csak 12586 frt. Elég jelentéktelen összeg ahhoz, hogy humanitarius munkáját észrevehetőbben és áldásosabban gyakorolhassa. A Tanítók Háza példája s a minister adományozása indított több tanári kört arra, hogy ez ügyben actiot inditson. Így a kolozsvári tanári kör is átirt az összes körökhöz egy javaslatban, mely az önmegadóztatás elvére van építve. Egy hullám ez is a tanférfiakat foglalkoztató eszmék folyamában.

G. K.

Párisi levél.

Páris, 1899. nov.

(A lyoni conferentia. Sabatier értekezése. Újabb hírek a lyoni conferentiáról.)

Szerkesztő ur!

Mikor e sorokat írom, a francia reformált egyház képviselői Lyonban a francia protestantismus legfontosabb érdekeiről tanácskoznak. A jelen pillanatban nem tudjuk, hogy mit fognak határozni. Az eredményt senki sem mondhatja meg előre, mert váratlan körülmények játszhatnak belé a dologba.

Annyit azonban mondhatok, hogy a szélső orthodoxok csalódtak a képviselők jelölésére nézve. A bordeaux-i zsinat rendelkező határozatait az orthodox consistoriumok nagy része nem vette figyelembe. Csaknem mindenik consistorium visszautasította a zsinat utasításait, melyeket a Lyonba küldendő képviselőkre kötelezőkké kívánt tenni. A huguenotta szellem határozottan tiltakozott az ellen a kísérlet ellen, mely a lelkiismereti szabadságot akarta megsemmisíteni. Következőleg a mérsékelt orthodoxok nagy többséget nyertek a lyoni conferentiára. Némely consistoriumban heves volt a küzdelem, de kevés kivétellel mindenütt a mérsékeltéké lett a győzelem. A párisi consistorium egy szélső orthodoxot választott képviselőjéül és meghagyta, hogy az utasítás szerint járjon el. Szóval a párisi consistorium azt akarja, hogy a bordeauxi zsinat határozatainak a mérsékelt orthodoxok és liberalisok vessék alá magukat. Ez nem lesz befolyással a lyoni conferentia határozataira, de annyit mutat, hogy a párisi consistorium a határozatoknak nem fog aláírni. Hogy a mérsékelt orthodoxok többséget nyertek a conferentiára, azt egyebek mellett egy elértekezletnek lehet köszönni, melyet lelkészek és világiak tartottak, köztük Sabatier. Ez értekezleten kimondották, hogy magukévá teszik az 1872-iki határozatot, mely a reformált egyházak számára központi tanács szervezését tartja szükségesnek. A lyoni conferentiára így a mérsékelt orthodoxok kapták a többsé-